

SENAT RP

ZAPIS STENOGRAFICZNY

Posiedzenie
Komisji Nauki, Edukacji i Sportu (4.)
w dniu 22 grudnia 2015 r.

IX kadencja

Porządek obrad:

1. Rozpatrzenie ustawy o Instytucie Zachodnim im. Zygmunta Wojciechowskiego (druk senacki nr 43, druki sejmowe nr 49, 87 i 87-A).
2. Sprawy różne.

(Początek posiedzenia o godzinie 8 minut 00)

(Posiedzeniu przewodniczy przewodniczący Kazimierz Wiatr)

Przewodniczący Kazimierz Wiatr:

Szanowni Państwo, rozpoczynamy posiedzenie Komisji Nauki, Edukacji i Sportu Senatu Rzeczypospolitej Polskiej.

Jest ono poświęcone rozpatrzeniu ustawy o Instytucie Zachodnim im. Zygmunta Wojciechowskiego; druk senacki nr 43.

Ponadto chciałbym wprowadzić punkt drugi: sprawy różne, w którym chcielibyśmy zaproponować projekt uchwały z okazji 120. rocznicy urodzin czołowego matematyka Kazimierza Kuratowskiego, ale to, jak rozumiem, zajmie nie więcej niż 3, 4 minuty.

Bardzo serdecznie witam pana ministra Bobko, sekretarza stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Witam pozostałych gości...

Pani Elżbieto, czy można prosić o listę? Bo chciałbym wszystkich przywitać... Dziękuję.

Witamy pana posła sprawozdawcę Tadeusza Dziubę. Witamy panią Annę Wellisz, zastępcę dyrektora Departamentu Nauki w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego, oraz dyrektora Instytutu Zachodniego, pana Michała Nowosielskiego.

Rozumiem, że są dwie możliwości: albo poseł sprawozdawca, albo pan minister nas wprowadzi w temat.

Panie Ministrze, można pana prosić? Proszę włączyć mikrofon i...

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego Aleksander Bobko:

Panie Przewodniczący! Wysoka Komisjo!

Ustawa została złożona przez grupę posłów wnioskodawców, którzy dostrzegając problemy Instytutu Zachodniego od wielu lat funkcjonującego w określonej formule, wystąpili z propozycją zmiany tej formuły. Instytut Zachodni, jak wspominałem, ma długą historię, ponad sześćdziesięcioletnią. Jest ważną instytucją badawczą, ważną instytucją kultury na Ziemiach Zachodnich. Może nie będę tej historii teraz przedstawiał, myślę, że jeżeli będzie taka potrzeba, to dużo lepiej zrobi to obecny tutaj pan dyrektor.

Powiem tylko o tym, co jest najważniejsze w ostatnim czasie. Do 2013 r. działał on pod kuratelą, jeśli tak

można powiedzieć, pod rządami Ministerstwa Spraw Zagranicznych. W 2013 r. w wyniku ówczesnych decyzji został przesunięty w obszar zainteresowania Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Do dzisiaj działa w formule instytutu badawczego, utrzymując się przede wszystkim z dotacji statutowej, jaka jest przewidziana w ustawie o finansowaniu nauki dla tego typu instytucji. I działając w tej formule, jako instytut czysto badawczy, Instytut Zachodni przeżywa, można powiedzieć, dosyć istotny kryzys.

Grupa posłów wystąpiła z inicjatywą, aby poszerzyć formułę działania tego instytutu, tak żeby był nie tylko instytutem badawczym, ale także instytutem analitycznym, zorientowanym przede wszystkim na naszego największego zachodniego sąsiada, a więc na Niemcy. Chodzi o to, aby był on w istocie instytutem niemcoznawczym, oczywiście uwzględniającym także sytuację w Unii Europejskiej, ale w głównej mierze instytutem niemcoznawczym, analitycznym, czyli, mówiąc hasłowo, działającym bardziej w formule think tanku niż instytutu czysto naukowego. Byłby on wsparciem dla rządu i dlatego przeszedłby spod nadzoru ministerstwa nauki pod bezpośredni nadzór kancelarii premiera i byłby finansowany stałą dotacją z budżetu państwa.

Ten projekt ustawy, który przeszedł czytania w komisjach sejmowych, wyszedł po drugim czytaniu z Sejmu i został przedłożony jako ustawa powołująca Instytut Zachodni im. Zygmunta Wojciechowskiego, finansowany z budżetu państwa... W okresie przejściowym byłoby to finansowanie z rezerwy Rady Ministrów, a docelowo, po ukonstytuowaniu się instytutu, byłaby to dotacja z budżetu państwa. Myślę, że tyle z mojej strony...

Aha, dodam tylko, że w Sejmie, w komisjach sejmowych projekt tej ustawy został właściwie prawie jednomyślnie zaakceptowany, a więc wokół tej sprawy był w Sejmie szeroki konsensus.

Przewodniczący Kazimierz Wiatr:

Bardzo dziękuję panu ministrowi.

Czy pan poseł chciałby coś powiedzieć?

Poseł Tadeusz Dziuba:

Ja tylko może dodam, że miałem przyjemność uczestniczyć wczoraj w posiedzeniu senackiej komisji spraw zagranicznych, która też zajmowała się ustawą uchwaloną przez Sejm i która jednogłośnie zaakceptowała przedłożenie sejmowe.

Przewodniczący Kazimierz Wiatr:

Bardzo dziękuję.
Czy pan dyrektor chciałby krótko coś powiedzieć?

Dyrektor Instytutu Zachodniego im. Zygmunta Wojciechowskiego Michał Nowosielski:

Dziękuję bardzo.
Rzeczywiście bardzo krótko chciałbym powiedzieć tylko o dwóch kwestiach.

Po pierwsze, ta ustawa pozwoli nam ustabilizować do-
syć trudną w ostatnich latach sytuację finansową instytutu.
Bo rzeczywiście powstała w wyniku reformy finansowania
nauki sytuacja finansowa instytutu może nie tyle spowo-
dowała ograniczenie jego działalności, ile zachwiała sta-
bilnością instytutu, doprowadziła też do pewnego rodzaju
kryzysu finansowego. W związku z tym z jednej strony,
z wewnętrznej perspektywy instytutu ustawa stabilizuje
sytuację, tak bym powiedział.

Po drugie, bardzo wyraźnie dostrzegamy, że ta ustawa
pozwala nie tylko na stabilizację, ale przede wszystkim
na rozwój. Nowa forma, po rozwinięciu nowych funkcji,
tych funkcji analitycznych albo raczej uzupełnieniu ich,
bo do tej pory również w ograniczonym stopniu je pełni-
śmy, pozwala na przyszły rozwój. Jest to projekt, który jest
wspierany przez instytut z oczywistych powodów.

Przewodniczący Kazimierz Wiatr:

Bardzo dziękuję.
Pan legislator.

Legislator w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu Mirosław Reszczyński:

Mirosław Reszczyński, Biuro Legislacyjne.
Szanowny Panie Przewodniczący! Wysoka Komisjo!
Szanowni Goście!

Biuro pragnie przekazać, że nie zgłasza uwag do oma-
wianej ustawy. Dziękuję.

Przewodniczący Kazimierz Wiatr:

Bardzo dziękuję.
Ja mam do pana ministra takie pytanie: na jakim pozio-
mie będzie to finansowanie?

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego Aleksander Bobko:

W tym roku przewidziane jest finansowanie na pozio-
mie około 3,5 miliona zł. Powiem tylko, że w poprzednich
latach dotacja statutowa, którą instytut otrzymywał z bu-
dżetu państwa, miała tendencję spadkową, tak jak zresztą
większość dotacji statutowych. Ten spadek był taki, że

kwota dochodziła do 2,5 miliona zł chyba około roku 2010
i do około 1 miliona w roku 2015, to znaczy podstawo-
wa kwota wynosiła poniżej 1 miliona zł, ale były jeszcze
dodatkowe środki, tak że to był chyba ponad 1 milion
w ostatnim roku.

Przewodniczący Kazimierz Wiatr:

Bardzo dziękuję.
Bardzo proszę, Panie Senatorze.

Senator Andrzej Wojtyła:

Mam jedno pytanie. To jest ustawa specjalna. Czyli
ten instytut nie będzie funkcjonował pod rządami ustawy
o instytutach badawczych, tak?

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego Aleksander Bobko:

Tak, tak. To jest, można powiedzieć, istota tej ustawy.
Zmienia się i charakter instytutu, i sposób jego finanso-
wania.

Przewodniczący Kazimierz Wiatr:

Czy są jeszcze pytania?
Pan senator. Proszę bardzo.

Senator Robert Gawel:

Czy mógłby mi pan odpowiedzieć na takie pytanie?
Jeżeli chodzi o finansowanie Ośrodka Studiów Wschodnich,
to ono jest podobne do tego finansowania, jakie wy teraz
planujecie w tym projekcie?

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego Aleksander Bobko:

To znaczy ten model jest właściwie wzorowany, prawie
dokładnie wzorowany na modelu funkcjonowania Ośrodka
Studiów Wschodnich. No, tam jest wyższe finansowanie,
bo tam jest chyba 8–9 milionów zł. I sposób finansowania,
i sama ustawa są w jakimś sensie wzorowane na tamtym
rozwiązaniu. Również formuła funkcjonowania instytu-
tu jest wzorowana na formule funkcjonowania Ośrodka
Studiów Wschodnich.

Przewodniczący Kazimierz Wiatr:

Dziękuję bardzo. To ważna informacja.
Czy są jeszcze pytania? Proszę państwa, jeżeli nie ma
pytań, to zarządzę głosowanie... Rozumiem, że wszyscy
zainteresowani się wypowiedzieli.
Dlatego stawiam wniosek o przyjęcie tej ustawy bez
poprawek.

Kto jest za? Proszę o podniesienie ręki. (8)

Kto jest przeciwny? (0)

Kto się wstrzymał? (0)

Dziękuję bardzo.

Proponuję, aby sprawozdawcą tej ustawy był pan senator Gawęł. Pan senator się zgadza.

Czy są inne propozycje? Nie ma.

W takim razie pan senator Gawęł będzie sprawozdawcą.

Proszę państwa, zanim zamknę posiedzenie komisji, chciałbym powiedzieć w ramach spraw różnych, że wpłynął do mnie projekt uchwały Senatu z okazji 120. rocznicy urodzin Kazimierza Kuratowskiego, czołowego przedstawiciela warszawskiej szkoły matematycznej. Jest treść tej uchwały, pan senator Zając ją przygotował i jest propozycja, abyśmy jako komisja zgłosili taką inicjatywę do Komisji Ustawodawczej.

Czy mogę w państwa imieniu to zrobić? – zwracam się do senatorów.

Muszę powiedzieć, że zawsze popieram to, żebyśmy się chwalili naszymi dokonaniem. Jest wiele wynalazków, w ostatnim czasie miałem okazję się zapoznać z takimi... No, choćby pierwsza na świecie maszyna licząca pięćdziałaniowa... Polak, tak? Kto o tym wie? Nikt. Warto takie rzeczy promować.

Rozumiem, że komisja popiera – nie wiem, czy powinniśmy to przegłosować – złożenie tego wniosku.

Proszę bardzo, pan senator Seweryński.

Senator Michał Seweryński:

Panie Przewodniczący, przychodzi mi do głowy pewna myśl. Nie jestem matematykiem, ale nazwisko profesora Kuratowskiego jest mi znane. Zastanawiam się, czy nie powinna to być uchwała o szerszym zasięgu. Może przy okazji tej rocznicy dotyczącej jednego przedstawiciela polskiej matematyki ogłosić przyszły rok rokiem matematyki polskiej. Byłoby to bardziej nośne i oddawałoby sprawiedliwość wszystkim innym wybitnym matematykom, którzy wyrosli z polskiej szkoły matematyki. Miałoby to wielkie znaczenie, także pedagogiczne. Wiemy, jakich trudności następuje nauczanie matematyki w szkołach. Może to byłby jakiś moment przełomu. Może poza samą uchwałą zrobiliby się coś takiego, jak np. jakiś nowy dobry program nauczania matematyki w szkołach. Niech to będzie, niech nazwisko profesora Kuratowskiego będzie wspomniane, ale jako zachęta, jako inspiracja do tego, żeby powiedzieć, że to jest rok polskiej matematyki, która ma wielkie zasługi.

Przewodniczący Kazimierz Wiatr:

Bardzo dziękuję panu senatorowi.

Muszę powiedzieć, że mam przed sobą krótkie opracowanie o Enigmie. Ale wiemy też, że przecież w czasie wojny polsko-bolszewickiej cud nad Wisłą także był wspomagany przez naszych deszyfratorów, którzy jak wiadomo, byli matematykami. Tak że...

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Tak że te zasługi są ogromne. Zastanawiam się tylko, jak te dwie inicjatywy... Może potraktujemy je jako dwie, które zleją się w jedną? Tak to spróbujemy opracować.

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Tak, to jest oczywiste.

Pan senator Zając.

Senator Józef Zając:

Panie Przewodniczący! Panie Ministrze!

Chciałbym dodać do tego, co pan profesor powiedział, że matematyka polska doświadcza bardziej międzynarodowego uznania aniżeli krajowego i byłoby bardzo wskazane, gdybyśmy podjęli tego rodzaju działania. A to uznanie objawia się np. tym, że na specjalnej ścianie na uniwersytecie w Chicago są trzy nazwiska polskich uczonych, takich, którzy wnieśli wkład zmieniający świat. I są to matematycy. Jest to Banach, jest to Kopernik, ogólnie uznawany za astronoma, ale wszystkie jego publikacje to są publikacje matematyczne, i jest to Hoene-Wroński, o którym też mało się wie w kraju, a który miał 36 patentów technicznych, ale popchnął matematykę do przodu tak, że później Banach we Lwowie mógł kontynuować to, co on rozpoczął.

Ale wracam do tego tematu, o którym mówimy. Otóż w przyszłym roku w dniach 26–30 czerwca odbędzie się duża konferencja międzynarodowa, której jeden dzień będzie poświęcony dorobkowi naukowemu Kuratowskiego. Ona będzie w Chełmie, ale jest organizowana we współpracy z Polską Akademią Nauk i kilkoma uniwersytetami polskimi. I myślę, że warto by poświęcić ten rok polskim matematykom, ponieważ gdziekolwiek na świecie się pojawia, to w zasadzie moje pokolenie dopiero zbiera laury związane z pracą, którą oni włożyli. A wnieśli nieprawdopodobny wkład w rozwój światowej matematyki, wyprzedzając cały świat o 20, 30 lat. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący Kazimierz Wiatr:

Bardzo dziękuję.

Proszę państwa, proponuję przegłosować najpierw sprawę wniesienia uchwały z okazji 120. rocznicy urodzin.

Kto jest za? Proszę o podniesienie ręki. (8)

Kto jest przeciwny? (0)

Kto się wstrzymał? (0)

Dziękuję.

I druga sprawa, zgłaszana przez pana senatora Seweryńskiego: wniosek do pana marszałka, aby rok 2016 był rokiem matematyki polskiej.

Kto jest za? Proszę o podniesienie ręki...

(Senator Michał Seweryński: Przepsraszam bardzo...)

Tak?

Senator Michał Seweryński:

Panie Senatorze, nie wiem, czy zostałem dobrze zrozumiany. Moja propozycja była taka, żeby zamiast uchwały dotyczącej profesora Kuratowskiego...

(Przewodniczący Kazimierz Wiatr: Zamiast...)

...zrobić uchwałę o roku. Profesor Kuratowski byłby punktem wyjścia i stymulatorem dla całej polskiej matematyki. Bo robienie kilku uchwał to byłoby trochę rozdrab-

nianie tego tematu. Mnie się wydaje, że jedna uchwała, ustanawiająca rok polskiej matematyki przy okazji rocznicy dotyczącej profesora Kuratowskiego, w której można by wspomnieć nie tylko jego nazwisko, ale i dokonania innych polskich matematyków... No, to by konsumowało cały mój pomysł.

Przewodniczący Kazimierz Wiatr:

To znaczy ja powiem, że zaproponowałem te dwa głosowania, ponieważ rozumiem, że komisja by mnie upoważniła do stosownych działań w tym zakresie. Chciałbym, żeby stało się tak, jak pan senator powiedział. Jednak w sytuacji, gdyby okazało się, że są pewne trudności, będzie to roz-

dzielone i w zależności od sytuacji możemy to oddzielnie realizować. Tak że proponowałbym też przegłosowanie tej uchwały o ustanowieniu roku matematyki.

Kto jest za? (8)

Kto jest przeciwny? (0)

Kto się wstrzymał? (0)

Dziękuję bardzo.

W takim razie, proszę państwa, wyczerpaliśmy porządek naszych dzisiejszych obrad.

Bardzo dziękuję panu ministrowi, panu dyrektorowi, panu posłowi, pani dyrektor.

Zamykam posiedzenie Komisji Nauki, Edukacji i Sportu Senatu Rzeczypospolitej Polskiej.

Dziękuję bardzo.

(Koniec posiedzenia o godzinie 8 minut 18)

Kancelaria Senatu

Opracowanie:

Biuro Prac Senackich, Dział Stenogramów

Druk i łamanie: Biuro Informatyki, Dział Edycji i Poligrafii